

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Naturavdelning

Anton Larsson

010 – 224 54 47

anton.o.larsson@lansstyrelsen.se

BESLUT

2022-05-09

Diarienummer

511-2114-2017

Dossienummer

1460-2216

Sida

1(14)

Bildande av naturreservatet Skåpenäs i Bengtsfors kommun

Innehållsförteckning

Uppgifter om naturreservatet

Beslut om bildande m.m.

Syftet med naturreservatet

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Beslut om föreskrifter

Ärendets handläggning

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Upplysningar

Ersättningstalan

Kungörelse

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 1a. Karta över friluftsanordningar och servitut för vattentäkt

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Bilaga 4. Sakägarförteckning

Bilaga 5. Inkomna yttranden

Bilaga 6. Sändlista

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Skåpenäs
NVR ID:	2042886
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Bengtsfors
Ungefärlig mittpunkt:	N 6542413, E 343990 SWEREF99
Lägesbeskrivning:	2 km nordost om Billingsfors
Areal (ha):	47,1 ha, varav 10,7 ha sjö
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
Naturgeografisk region:	Dalslands kuperade skogslandskap
Vattenförekomst:	SE654031-129719 Laxsjön

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken. Det nya beslutet innebär att fastigheten Skåpenäs 2:2 införlivas i befintligt naturreservat och att den nya arealen blir 47,1 hektar.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Skåpenäs.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken 2016-12-15, dnr 511-36857-2011

Länsstyrelsen beslutar att ovanstående beslut ersätts med nu aktuellt beslut när detta vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen utser Västkoststiftelsen som förvaltare av naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets lövskogar och andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och i förekommande fall restaureras. Syftet är också att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom att skogsmarken med dess flora och fauna utvecklas fritt från främmande trädslag, granskog avverkas för att utvecklas till lövskog medan befintlig lövskog dels lämnas för intern dynamik, dels reduceras på inväxande gran. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Naturreservatet har höga biologiska värden och utgör livsmiljö för hotade och skyddsvärda arter. Områdets höga naturvärden påverkas negativt av skogsbruk i området, genom att avverkningar och andra skogsbruksåtgärder kan förändra och påverka mikroklimat, beskuggning, ljus- och näringsförhållanden samt förlust av substrat och livsmiljöer. Samtidigt kommer en del av områdets naturvärden att gynnas av de restaureringsåtgärder som är planerade. Området utgör en värdekärna

inom värdetrakten Edsleskog-Dalformationen vars värden förstärks ytterligare genom att ta bort gran inom vissa delar för att gynna lövträden. Naturreservatet ligger i en av de lövrika trakter i Dalsland som har utpekats inom ramen för åtgärdsprogram för vitryggig hackspett och dess livsmiljöer.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg.
3. Anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. Anordna upplag, utföra fyllning eller tippning.
5. Borra, spränga, gräva, schakta eller bedriva täkt av något slag, ej heller husbehovstäkt.
6. Dika, dikesrensa, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden.
7. Avverka eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, såväl stående som liggande.
8. Ta bort, flytta eller upparbeta dött träd, buskar eller vindfälle.
9. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

10. Gräva ner befintliga luftledningar.
11. Bekämpa invasiva främmande arter med metoder som är förbjudna enligt föreskrifterna A4, A5, A7 och A9.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- Vid reparation, underhåll, trädsäkring och ombyggnad av befintliga luftledningar enligt gällande ledningsrätt, nyttjanderätt eller servitut. Markskador ska då om möjligt undvikas, men uppkommer markskador ska de repareras.

- Vid reparation och underhåll av befintliga vägar, vilket även inbegriper borttagande av träd som fallit över väg.
- Vid underhåll och slyröjning av befintliga stigar och gångvägar vilket även inbegriper stig från fastigheten Skåpenäs 2:55 ned till Laxsjön.
- Vid kapning av träd som fallit över fastigheten Skåpenäs 2:55. Kapade träd ska läggas inom naturreservatet.
- Vid underhåll av, och eventuell ledningsdragning till, vattentäkt för vilken fastigheten Skåpenäs 2:55 har servitut. Vattentäktens ungefärliga belägenhet är markerad i karta bilaga 1a.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs/anläggs och att följande åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. Naturreservatet märks ut i terrängen
2. Parkeringsplats och vandringsled anläggs samt informationstavlor sätts upp enligt karta i bilaga 1a.
3. Rövning och avverkning av gran, rövning av sly och småträd samt ringbarkning av lövträd och högstubbekapning av träd. I anslutning till fastigheten Skåpenäs 2:55 kan även avverkning av större lövträd bli aktuella om träden riskerar att falla så att skador på fastigheten uppkommer.
4. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
5. Åtgärder för att motverka skadeangrepp av åttatandad granbarkborre utförs om skadeangreppet påtagligt kan hota syftet med naturreservatet. Sådana åtgärder kan vara utplacering av fällor och fångstvirke, fällning och barkning av angripna träd, rotkapning och/eller barkning av vindfällan. Fällda träd ska i första hand lämnas på plats men får flyttas eller transporteras ut om natur- eller friluftsvärden påtagligt hotas. Eventuellt fångstvirke ska föras ut ur reservatet.
6. Bekämpning av invasiva främmande arter.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare, fyrhjulig eller motsvarande.
2. Gräva upp kärnväxter, samla in mossor lavar och insekter.
3. Skada eller ta bort döda och levande träd och buskar samt vindfällan.

4. Utplantera växt- eller djurart.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under B.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.
- När ledningsinnehavare vid reparation, underhåll och trädsäkring av befintliga luftledningar eller nedgrävning av befintliga luftledningar använder erforderliga motordrivna fordon. Eventuella markskador ska reparerar.
- Vid transport på befintlig väg som passerar genom naturreservatet.

Ärendets handläggning

Med hjälp av ersättningsmark har Naturvårdsverket sedan 2013 bytt till sig skogar från främst de stora skogsbolagen, Svenska kyrkan och allmänningar. 2014-12-11 beslutade regeringen att godkänna markbyte med Göteborgs stift inom ramen för det så kallade ESAB-paketet då bland annat Skåpenäs övergick till Naturvårdsverkets ägo. 2016 bildades naturreservatet Skåpenäs.

Under reservatsprocessen ingick fastigheten Skåpenäs 2:2 som en möjlig del av reservatet. Fastigheten har framför allt ett strategiskt läge centralt i reservatet men goda möjligheter att anordna en entré till reservatet. Någon överenskommelse om intrångsersättning eller förvärv av fastigheten genomfördes inte innan tidigare reservatsbeslut och fastigheten utelämnades från reservatet.

2017 köpte Naturvårdsverket in fastigheten Skåpenäs 2:2 som nu kommer att införlivas i naturreservatet.

Tidigare markägare av Skåpenäs 2:2 samt markägarna till fastigheten Skåpenäs 2:55 har getts möjlighet att yttra sig i ärendet.

Förslaget till nytt beslut om utökning av naturreservatet Skåpenäs har remitterats till Bengtsfors kommun och Skogsstyrelsen.

LRF Västra Götaland, Västkoststiftelsen och Dalslands miljö- och energinämnd har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Inkomna yttranden redovisas i bilaga 5.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Skåpenäs ligger i en sluttning ned mot Laxsjön. Stora delar av naturreservatet har högsta naturvärdesklass i länets lövskogsinventering och är

Bengtsfors kommuns enda större ädellövskog där ask och alm dominerar. I stora delar finns ett buskskikt av hassel där vitsippsblomningen på våren är hänförande. Ungefär mitt i naturreservatet finns ett brant kalkrikt parti som ger ett nästan urskogsliknande intryck med många gamla träd och mycket död ved. Generellt är naturen mycket varierad. Inslaget av planterad eller spontant inträngande gran är dock ställvis påtagligt varför reducering av gran är en viktig skötselåtgärd. Naturreservatet har stort värde för friluftsliv och rekreation och rymmer stora skönhetsvärden. En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Utökningen av reservatet

Utökningen av naturreservatet Skåpenäs omfattar fastigheten Skåpenäs 2:2 som utgörs av en tidigare tomtplats för torpet Emaus. Idag är fastigheten delvis igenväxt med lövsly. Rester från torpet syns dels i form av en låg husgrund, ett förråd, ett torrdass, dels förekomst av kulturväxter som snöbärsbuskar. På fastigheten finns också ett ganska stort bestånd av den invasiva arten parkslide.

En del grövre lövträd finns också på fastigheten, framför allt en gammal grov ask som är en av Dalslands största. På asken har flera rödlistade lavar och mossor som utgör signalarter hittats. Bland annat har rödlistade lavarna västlig njurlav (VU), blek kraterlav (VU), läderlappslav (VU) och grynig filtlav (NT) noterats.

Utökningen av naturreservatet omfattar cirka 0,2 hektar. Detta innebär att den totala arealen för naturreservatet blir 47,1 hektar.

Motivering av beslutet

Skåpenäs utgör ett för Dalsland ovanligt skogsområde på grund av den höga förekomsten ädellöv i form av ask och alm. Vidare har området ett mycket stort värde för friluftslivet med sitt nära läge till Billingsfors. För att områdets naturvärden ska bevaras och utvecklas behöver det därför undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att naturvärdena påtagligt skulle skadas.

Genom att skydda området som naturreservat bevaras och stärks på sikt de naturvärden som finns i området. Genom skötselplanen förtydligas den skötsel som krävs för att naturvärdena ska bestå och stärkas.

Skyddet av Skåpenäs bidrar också till det ekologiskt funktionella nätverket av skyddade områden. Utifrån perspektivet grön infrastruktur bidrar naturreservatet till möjligheten för arter att spridas och förflytta sig i landskapet.

Utökningen av reservatet

Genom utökningen av naturreservatet med fastigheten Skåpenäs 2:2 ges möjlighet att anordna en mycket bra entré för naturreservatets besökare. Med sitt centrala läge i naturreservatet är platsen mycket lämpad för parkering, information, utgångspunkt för vandringsleder samt andra anordningar för friluftslivet.

På fastigheten finns dessutom en mycket grov ask som kan vara Dalslands största. Lavfloran på asken är rik med åtminstone fyra rödlistade arter.

Genom att fastigheten Skåpenäs 2:2 införlivas i naturreservatet utesluts vidare risken för negativ påverkan på naturreservatet genom framtida exploatering av fastigheten med åtföljande ledningsdragningar m.m.

Aktuellt beslut ersätter tidigare beslut av bildande av naturreservatet Skåpenäs från 2016-12-15 (dnr 511-36857-2011). Orsaken till att ett nytt beslut tas beror på att fastigheten Skåpenäs 2:2 införlivas i befintligt reservat.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.

Naturreservatet ligger inom två områden av riksintresse för friluftsliv: Dalslands sjö- och kanalsystem enligt 3 kap. MB respektive Dalsland-Nordmarken enligt 4 kap. MB.

I Bengtsfors kommuns översiktsplan, antagen 2013, ligger naturreservatet inom område som i översiktsplanen betecknas som "R3 Utbyggnadszon". Som rekommendation för markanvändningen inom R3 anges sammanfattningsvis att det är lämpligt för bebyggelseutveckling, dock med hänsyn till naturvårds-, kulturvårds- och friluftintressen.

I kommunens naturvårdsprogram, också antaget 2013, är området utpekad som "Skogsmark med höga naturvärden", "Övrigt värdefullt område" samt "Område som saknar formellt skydd klass 1" (på en skala 1–3 där 1 är högsta klass). Naturvårdsprogrammet ska vara ett vägledande program för framtida naturvårdsarbete, fysisk planering och lovgivning.

Mot den bakgrunden bedömer Länsstyrelsen att naturreservatet är förenligt med översiktsplanen och att det, tillsammans med det angränsande kommunala naturreservatet Ösan, utgör ett värdefullt tätortsnära rekreationsområde för boende i Billingsfors.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen "Levande skogar", "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreseptatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreseptatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreseptatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Skogsvårdslagen

Genom beslutet om naturreseptat följer att skogsvårdslagens bestämmelser upphör att gälla, i hela naturreseptatet (se 4 § Skogsvårdslagen, SFS 1979:429).

Därmed har markägaren inte längre något ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen för att bekämpa eller förebygga insektshärjning i skog.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreseptatet gäller annan lagstiftning som vanligt, t.ex. följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om, strandskydd, generella biotopskydd och vattenverksamhet.
- Bestämmelser om artskydd enligt miljöbalken och artskyddsförordningen, t.ex. fridlysningsbestämmelser.
- Fiskebestämmelser i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling.
- Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Kulturmiljölagen.
- Jaktlagstiftningen.
- Lagen om skydd mot olyckor t.ex. generella eldningsförbud och efterbevakningsansvar vid brand.

Reservatets gränser

Reservatets gränser sammanfaller delvis med befintliga fastighetsgränser, se bilaga 1. Även efter justeringar av sådana fastighetsgränser i kartan, t.ex. efter fastighetsbestämning eller inmätning av gräns, ska reservatsgränsen anses följa fastighetsgräns i berörd del.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare för naturreservatet är Väst kuststiftelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen av förvaltaren enligt anvisningar från Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Dalslänningen och i Nya Wermlands-Tidningen.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken med mera) träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

I detta ärende har t.f. länsöverdirektör Magnus Peterson beslutat. Naturskyddshandläggare Anton Larsson har varit föredragande. I handläggningen har också medverkat avdelningschef Sven Swedberg, enhetschef Johan Jannert, antikvarie Thomas Bergstrand och länsjurist Anna Roslund.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Magnus Peterson

Anton Larsson

Så här överklagar du Länsstyrelsens beslut

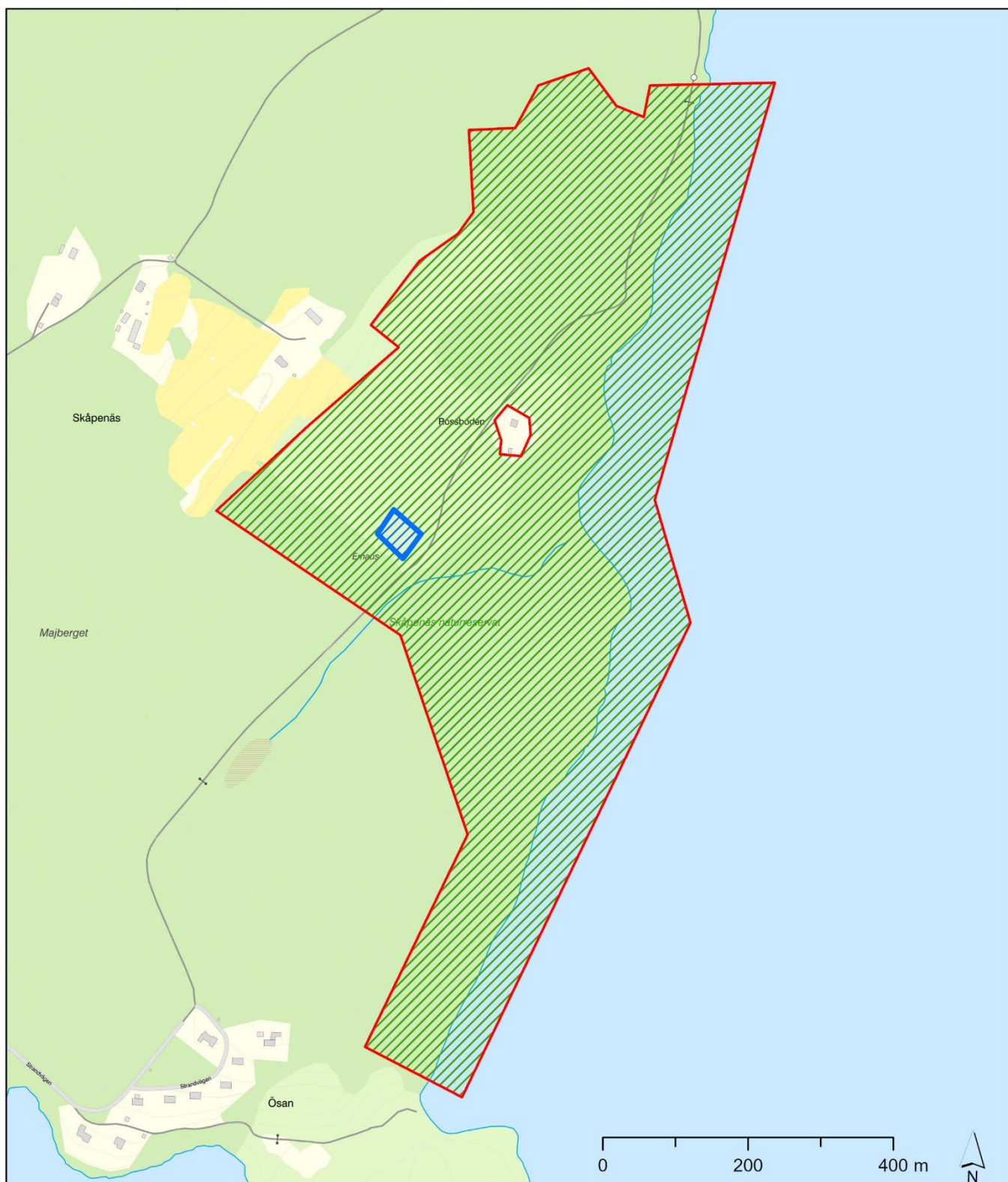
Länsstyrelsens beslut kan överklagas hos regeringen. **Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Länsstyrelsen.** Länsstyrelsens e-postadress är vastragotaland@lansstyrelsen.se. Skickar du med vanlig post är adressen Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 403 40 Göteborg.

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar Länsstyrelsen överklagandet och handlingarna till regeringen.

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Är du osäker på när tiden går ut kan du kontakta Länsstyrelsen.

Överklagandet ska vara skriftligt. I skrivelsen ska du ange

- ditt namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- vilket beslut du överklagar, till exempel genom att ange beslutsdatum och ärendets diarienummer, samt
- hur du anser att Länsstyrelsens beslut ska ändras och varför det ska ändras.

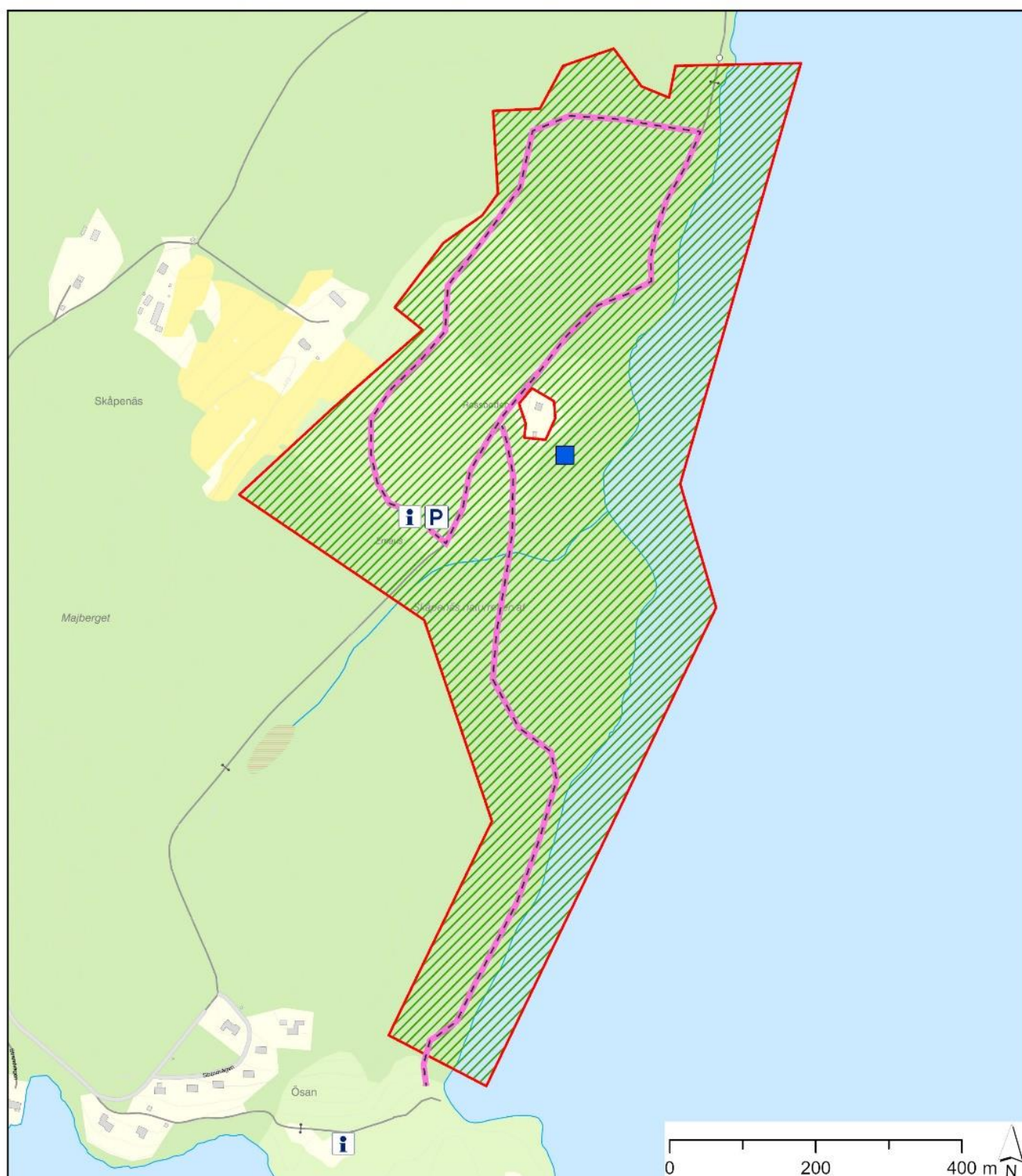

Bilaga 1 - Beslutscharta Naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

- Befintligt naturreservat
- Utökning

Illustrationscharta till beslut om
naturreservatet Skåpenäs
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2022-05-09, dnr 511-2114-2017

Bilaga 1a - Beslutscharta Naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

- Gräns för naturreservatet
- Servitut för vattentäkt*
- P-plats
- Informationsskylt
- Vandringsled

* Servitut till förmån för fastigheten Skåpenäs 2:55

Illustrationscharta till beslut om
naturreservatet Skåpenäs
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut om
naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2022-05-09, dnr 511-2114-2017

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

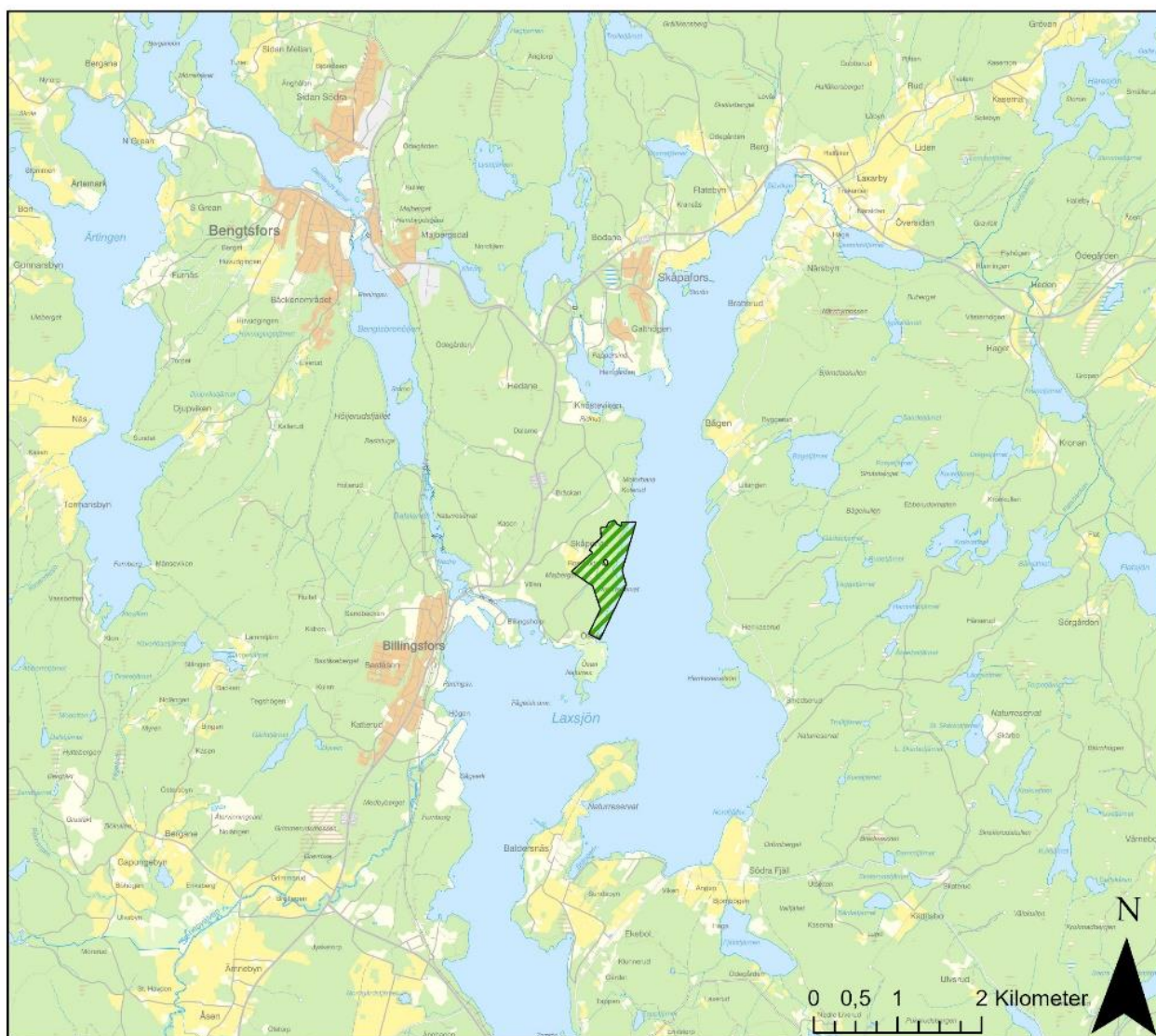
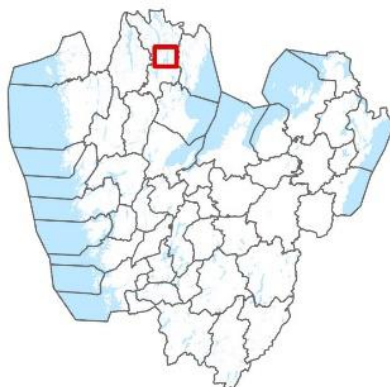

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Översiktskarta

Bilaga 2
Dnr 511-2114-2017
Beslut 2022-05-09

Naturreservatet Skåpenäs Bengtsfors kommun

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Naturavdelningen

Anton Larsson

010 – 224 54 47

anton.o.larsson@lansstyrelsen.se

SKÖTSELPLAN

2022-05-09

Diarienummer

511-2114-2017

Dossienummer

1460–2216

Sida

1(29)

Skötselplan för naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Sammanfattning	4
1.1. Syfte	4
1.2. Fakta om området och dess skötsel	4
2. Beskrivning av området	5
2.1. Uppgifter	5
2.2. Allmän beskrivning av området	5
2.3. Mark- och vattenanvändning – då och nu	6
2.4. Bevarandevärden	6
2.4.1. Biologiska bevarandevärden	6
2.4.2. Geovetenskapliga bevarandevärden	6
2.4.3. Kulturhistoriska bevarandevärden	6
2.4.4. Friluftslivsvärden	6
2.5. Övrig bebyggelse och anläggningar	7
3. Skötsel och bevarandemål	8
3.1. Indelning av skötselområden	8
3.2. Bevarandemål	8
3.3. Allmänt om skötseln	8
3.4. Skötselområden med mål och åtgärder	9
3.4.1. Skötselområde 1 Skog och hållmark med fri utveckling	9
3.4.2. Skötselområde 2 Lövskog som reduceras på gran	10
3.4.3. Skötselområde 3 Lövblandad granskog som reduceras på gran	14
3.4.4. Skötselområde 4 Granplantering som avvecklas	17
3.4.5. Skötselområde 5 Vägens närmaste omgivning	18
3.4.6. Skötselområde 6 Sjön	18
3.4.7. Skötselområde 7 Besöksentré	19
3.5. Forn- och kulturmiljövård	20
4. Friluftsliv	20
5. Gränsmarkering	21
6. Uppföljning	21
6.1. Dokumentation av skötselåtgärder	21
6.2. Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	21
6.3. Revidering av skötselplanen	21
7. Planerad förvaltning	21
8. Referenser	22

BILAGOR

Bilaga 3a: Tabell 1 Arter
 Tabell 2 Naturtyper

Bilaga 3b: Karta med skötselområden

Bilaga 3c: Karta med naturtyper

Bilaga 3d: Karta med friluftsanordningar

Skötselplanen är uppdelad i två delar, A och B. Den första delen är en beskrivande del. Där anges bland annat naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns i naturreservatet. Den andra delen av skötselplanen beskriver naturreservatets bevarandemål och hur naturreservatet ska skötas.

DEL A – NATURRESERVATET SKÅPENÄS

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, samt när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om naturreservatsförvaltaren, det vill säga den som är ansvarig för områdets skötsel, behöver prioritera. Planerna vänder sig främst till naturvårdsförvaltare och markägare, men också till övriga intressenter.

1. Sammanfattning

1.1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

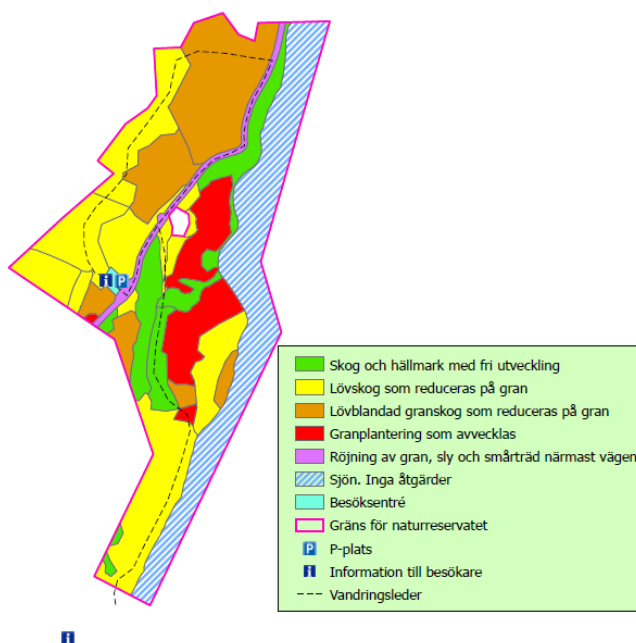
- Bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets lövskogar och andra ingående naturmiljöer med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras och i förekommande fall restaureras. Syftet är också att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tryggas genom att:

- Skogsmarken med dess flora och fauna utvecklas fritt från främmande trädslag, granskog avverkas för att utvecklas till lövskog medan befintlig lövskog dels lämnas för intern dynamik, dels reduceras på inväxande gran. Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

1.2. Fakta om området och dess skötsel

Området ligger på västra sidan av Laxsjön. Det utgörs till stora delar av kalkpåverkade marker i sluttningar mot sydost. Av kartan ovan framgår att bortröjning av gran är den viktigaste skötselåtgärden i reservatet. Det handlar om lövskogar och lövblandade granskogar där lövet röjs fram. Granplanteringar på tidigare åkermark avvecklas för att övergå i en naturlig lövsuccession. Även ringbarkning av lövträd liksom kapning till högstubbar av gran ingår i skötseln. I den nordöstra delen, mellan sjön och vägen, får skogen utvecklas fritt, liksom skog i branter och sumpskogar. Besöksanordningarna inskränker sig till en liten P-plats varifrån en ca 1,6 km lång vandringsled utgår. Naturreservatet gränsar i söder till det kommunala naturreservatet Ösan. En ca 900 meter lång vandringsled dit planeras också (enkel väg).

2. Beskrivning av området

2.1. Uppgifter

Namn:	Naturreservatet Skåpenäs
Beslutsdatum:	2022-05-09
Areal:	47,1 ha, varav vatten 10,7 ha
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Bengtsfors
Förvaltare:	Västkuststiftelsen
NVR id:	2042886
Vattenförekomst:	SE654031-129719 Laxsjön

2.2. Allmän beskrivning av området

Naturreservatet ligger ca 2 km nordost om Billingsfors centrum. Det gränsar i söder till det kommunala naturreservatet Ösan. Området ligger i en bitvis brant skogbeväxt sluttning ned mot Laxsjön.

2.3. Mark- och vattenanvändning – då och nu

Av häradskartan från 1890-talet framgår att de centrala delarna av naturreservatet utgörs av ett tidigare odlingslandskap med åkrar (ljusbrunt) och ängar (ljusgrönt) i anslutning till bebyggelse vid Rossboden och Emaus. Inslaget av lövträd (runda ringar) var på den tiden betydligt större än idag. Skötseln av naturreservatet syftar till att skapa lövdominerade skogsområden. Detta sker bland annat genom att granplanteringar på de tidigare åkermarkerna avvecklas för att övergå till en naturlig lövsuccesion.

2.4. Bevarandevärden

2.4.1. Biologiska bevarandevärden

Naturreservatet ligger i en sluttning ned mot Laxsjön. Skåpenäs är upptaget som klass 1-område i lövskogsinventeringen från 1989. I övre delen av sluttningen utgörs skogen av en ask- och almskog med inslag av grova aspar och björkar. I stora delar finns ett tätt buskskikt av hassel. På våren är marken översållad av vitsippor. I norra delen finns även ett inslag av grova granar.

Områdets norra del väster om vägen utgörs av yngre lövrik granskog i en brant sluttning. Öster om det före detta torpet Emaus letar sig en bäck nedför ett brant, kalkrikt parti. Inslaget av grova lågor av ask och gran ger detta parti ett närmast urskogslignande intryck. Bäckens rinner över en brant klippa och mynnar via ett fuktigt lövskogsparti ut i Laxsjön. I den delvis branta sluttningen söder om vattenfallet växer en tämligen orörd blandskog av gran, asp och ask. Bland noterade naturvårdsintressanta arter i naturreservatet kan nämnas blåsippa, hässleklocka, trolldruva, tandrot, vedtrappmossa, grön sköldmossa, trädporrella, fällmossa, blåsfliksmossa, grov baronmossa, slanklav, grynnig filtlav, fjällig gyttelav, lunglav, bukspolsnäcka, mindre hackspett och nötkråka. På fastigheten Skåpenäs 2:2 finns en av Dalslands grövsta askar med flera rödlistade lavar och intressanta mossor.

2.4.2. Geovetenskapliga bevarandevärden

Området består huvudsakligen av sandsten tillhörande Dalslandsgruppen. Ett nord-sydligt stråk av kalkförande skiffer som hör till samma bergartsgrupp finns centralt i området. Vittring av den kalkförande skiffen har medfört att moränen i området är kalkhaltig.

2.4.3. Kulturhistoriska bevarandevärden

I naturreservatet finns inga av Riksantikvarieämbetet registrerade fornlämningar.

2.4.4. Friluftslivsvärden

Ett antal anordningar för friluftslivet har anlagts sedan tidigare beslut om naturreservat (2016-12-15). Dessa anordningar innefattar en besöksparkering, två markerade stigar i reservatet samt uppsättande av två informationsskyltar.

2.5. Övrig bebyggelse och anläggningar

I naturreservatet finns:

- En vattenbrunn/kallkälla som enligt servitut betjänar fastigheten Skåpenäs 2:55. Den brukas emellertid inte längre som vattentäkt.
- En mindre luftledning som går till fastigheten Skåpenäs 2:55.
- En låg husgrund samt ett förråd och ett äldre torrdass på fastigheten Skåpenäs 2:2.

DEL B – SKÖTSEL AV NATURRESERVATET SKÅPENÄS

3. Skötsel och bevarandemål

3.1. Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Naturreservatet är indelat i sju skötselområden med tillhörande delområden.

Skötselområdena är:

1. Skog och hållmark med fri utveckling
2. Lövskog som reduceras på gran
3. Lövblandad granskog som reduceras på gran
4. Granplantering som avvecklas
5. Vägens närmaste omgivning
6. Sjön
7. Besöksentré

Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Vad denna indelning grundar sig på redovisas i tabell 2 i bilaga 3a. Naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 3c.

3.2. Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver målsättningen med skötsel och åtgärder för respektive skötselområde. Målen ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt tillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

3.3. Allmänt om skötseln

I linje med Naturvårdsverkets vägledning ”Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden” är begränsning av gran en prioriterad åtgärd i naturreservatet. Detta för att hålla undan en onaturligt hög graninväxning i lövskogsmiljöer. Naturreservatet ligger i en av de lövrika trakter i Dalsland som har utpekats inom ramen för ”Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett 2017–2021”. Området utgör också en värdekärna inom värdetrakten Edsleskog-Dalformationen vars värden är knutna till i första hand lövblandad barrskog, triviallövskog och triviallövskog med ädellövinslag. Dessa värden förstärks genom att ta bort gran inom vissa delar för att gynna lövträden.

För sumpskogar, branter och naturskogsartade skogar i naturreservatet är dock förvaltningsinriktningen fri utveckling. Anordningar för besökare blir parkeringsplats, informationstavla samt en markerad vandringsled.

3.4. Skötselområden med mål och åtgärder

3.4.1. Skötselområde 1 Skog och hållmark med fri utveckling

Skötselområdet består av hållmarker, sumpskogar, skogar i branter och andra naturskogar. Skötselområdet är indelat i 7 delområden med en sammanlagd areal på 5,47 hektar, se bilaga 3a, 3b och 3c.

Delområde	Naturtyp	Areal (ha)
1.1 och 1.2	Hållmark	0,18
1.3	Lövblandad barrskog	1,1
1.4	Ädellövskog	1,6
1.5	Lövsumpskog/fuktig trivallövskog	0,56
1.6	Blandsumpskog	0,13
1.7	Lövblandad granskog	1,9
Summa		5,47

Beskrivning

Delområdena 1.1 och 1.2

Hållmarker med enstaka tall, rönn och en. Areal sammanlagt: 0,18 ha.

Delområde 1.3

Lövblandad granskog nedanför branten. Lövinslaget utgörs av björk, asp, sälg m.m. Flerskiktat och olikåldrigt med mycket stående och liggande död ved. Blåsippor förekommer. Areal: 1,1 ha.

Delområde 1.4

Ädellövskog i branten bestående av ask, alm och enstaka lönn. Även asp, sälg, björk med flera triviala lövträd förekommer. Några träd är mycket grova. En del gran förekommer ställvis men utgör på det hela taget inget påtagligt inslag. Rikligt med hassel. Fältskikt med bl.a. blåsippa och vätteros. Areal: 1,6 ha.

Delområde 1.5

Bäckravin med fuktig trivallskog/lövsumpskog. Trädskiktet består främst av björk, al och gran. Mycket död ved. Areal: 0,56 ha.

Delområde 1.6

Blandsumpskog med al, björk och en del yngre/mindre gran. Areal: 0,13 ha.

Delområde 1.7

Flerskiktad och olikåldrig lövblandad barrskog i branter ned mot sjön. Trädsikt med gran, björk, sälg samt enstaka tall, asp och lönn. Lövinslaget är bitvis mycket stort och mer av karaktären triviallövskog. Hassel förekommer på många ställen. Ställvis mycket död ved. Areal: 1,9 ha.

Bevarandemål:

Skogar med varierad träslagssammansättning och åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och död ved samt, i förekommande fall, glest bevuxna hållmarker. Arealen av dessa naturtyper ska vara sammanlagt 5,47 hektar.

Engångsåtgärder:

- Inga (fri utveckling).

Underhållsåtgärder:

- Inga (fri utveckling).

3.4.2. Skötselområde 2 Lövskog som reduceras på gran

Skötselområdet består av naturreservatets lövskogar. Inslaget av gran i de olika delområdena varierar från nästan granfritt upp till 30 % gran (som är gränsen för att definieras som lövskog). Skötselområdet är indelat i 12 delområden med en sammanlagd areal på 15,32 hektar, se bilaga 3a, 3b och 3c.

Delområde	Naturtyp	Areal (ha)
2.1	Triviallövskog	4,4
2.2	Triviallövskog	1,7
2.3	Triviallövskog	0,17
2.4	Ädellövskog	0,32
2.5	Triviallövskog	1,2
2.6	Ädellövskog	2,3
2.7	Triviallövskog med ädellövinslag	2,9
2.8	Triviallövskog	1,5
2.9	Triviallövskog	0,24
2.10	Triviallövskog	0,31
2.11	Triviallövskog med ädellövinslag	0,11
2.12	Triviallövskog	0,17
Summa		15,32

Beskrivning

Delområde 2.1

Ung triviallövskog i sluttning mot sjön bestående av framför allt björk, men även säl, asp och al är frekvent. Buskskikt med hassel och skogstry. Inslaget av gran är måttligt och utgörs av yngre gran. Genom delområdet går en skogsväg/stig med stickvägar efter tidigare avverkning. Areal: 4,4 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.
- 10 % av lövträden kapas till högstubbar och/eller ringbarkas.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 2.2

Triviallövskog bestående av asp och björk. En hel del grova exemplar. Rikligt med hassel och ung gran i buskskiktet. Blåsippor. Mycket död ved, inte minst grova aspar som bäver har fällt. Areal: 1,7 ha.

Engångsåtgärder:

- Røj bort sly och de unga granarna.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 2.3

Triviallövskog på tidigare åkermark bestående av asp och björk, varav en del riktigt grova exemplar. Ställvis ganska mycket yngre gran. Areal: 0,17 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 2.4

Ädellövskog med alm och ask i en liten fin bergbrant. Enstaka yngre gran förekommer. Buskskikt med skogstry och måbär. Blåsippor förekommer. Areal: 0,32 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort de enstaka granarna.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 2.5

Triviallövskog med främst asp. Bitvis mycket kraftigt och tätt uppslag av yngre självgallrande asp. Enstaka granar i olika åldrar finns och mycket hassel. Delområdet producerar kontinuerligt mycket, delvis klen, död ved och bedöms ha särskilt goda förutsättningar att hysa vedlevande insekter med tillhörande fågelliv. Areal: 1,2 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 2.6

Delområdet får betecknas som naturreservatets ”pärla” och när vitsipporna blommar på våren lämnas ingen oberörd. Området är ett mellanting av hassellund och ädellövskog. Hasselbuskar finns rikligt och i grova exemplar. Övrigt förekommande trädslag är alm, ask, björk, asp, rönn och sälk. Gran förekommer endast i små exemplar. Det finns gott om död ved i form av såväl klena grenar som grova vindfällan. Genom området går en vältrampad stig, sannolikt i samma sträckning som den tidigare vägen till gården Skåpenäs (se häradskartan i avsnitt 2.3 Tidigare markanvändning). Areal: 2,3 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort de få smågranar som finns.

- Røj sly och småträd för att öka ljusinsläppet, men spara några småträd för framtida trädgeneration.
- Föryngra ungefär 20 % av hasselbuskarna genom totalbeskrning.
- Samla ihop den klena döda veden i högar och lägg i solbelysta lägen.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande røjning av sly och granuppkomst.
- Återkommande föryngning av hasselbuskar ungefär vart 10:e år.

Delområde 2.7

Delområdet påminner mycket om intilliggande delområde 2.6 och har samma ursprung i form av tidigare ängsmark (ljusgrönt i häradskartan, se avsnitt 2.3 ”Tidigare markanvändning”) vilket flera odlingsrösen vittnar om. Inslaget av gran är dock större och trädsiktet är något mer slutet. Förekomsten av ask och alm är störst i södra delen, medan inslaget av björk, asp och rönn ökar i norra delen av delområdet. Areal: 2,9 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort nästan all gran, spara endast de ca 10 grävsta exemplaren.
- Røj sly och småträd för att öka ljusinsläppet, men spara några småträd för framtida trädgeneration.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande røjning av sly och granuppkomst.

Delområde 2.8

Triviallövskog bestående av björk, säl och asp med inslag av bl.a. lönn. Yngre gran förekommer bitvis. Busksikt med hassel och skogstry. Blåsippa förekommer. Mycket död ved, dock mest klen. Genom delområdet går en ledningsgata (ledning till Rossboden, Skåpenäs 2:55). Areal: 1,5 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.
- Ringbarka ett 20-tal björkar.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande røjning av granuppkomst.
- Kapa lövträd till högstubbar i anslutning till ledningsgatan om det finns risk att träden faller över ledningen.

Delområde 2.9

Triviallövskog bestående av björk, asp och säl med enstaka granar. Hasselbuskar finns. Areal 0,24 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran och sly.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande røjning av sly och granuppkomst.

Delområde 2.10

Triviallövskog på f.d. åkermark. Delvis öppet. Trädskiktet består av björk, sälk och enstaka granar. Buskskikt med hassel och skogstry. Areal: 0,31 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran och sly.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av sly och granuppkomst.

Delområde 2.11

Grov hassel och enstaka grova björkar och lönn i sluttning vid Rossboden (Skåpenäs 2:55, som inte ingår i naturreservatet). Skötselåtgärderna i detta delområde utförs efter samråd med ägaren till Rossboden (Skåpenäs 2:55). Areal: 0,11 ha.

Engångsåtgärder:

- Røj bort eventuell gran och sly. Föryngra 2–3 hasselbuskar genom att kapa dem helt.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av sly och granuppkomst. Detta kan utföras av boende på Rossboden efter samråd med förvaltaren (Väst kuststiftelsen).

Delområde 2.12

Triviallövskog bestående av asp (en del grova), enstaka björk och mindre granar. Buskskikt av hassel och skogstry. Areal: 0,17 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran och sly.
- Avverka två stora björkar efter samråd med ägaren.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av sly och granuppkomst.

Bevarandemål:

Lövskogar med varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och död ved. Skogen ska vara luckig och krontäckning av gran ska vara högst 5 %. Arealen lövskog med högst 5 % krontäckning av gran ska vara 15,3 hektar.

3.4.3. Skötselområde 3 Lövblandad granskog som reduceras på gran

Skötselområdet består av naturreservatets lövblandade granskogar. Inslaget av lövträd i de olika delområdena varierar mellan 30 och 70 %. Skötselområdet är indelat i sex delområden med en sammanlagd areal på 9,65 hektar, se bilaga 3a, 3b och 3c.

Delområde	Naturtyper	Areal (ha)
3.1	Lövblandad granskog	0,29
3.2	Lövblandad granskog	0,36
3.3	Lövblandad granskog	0,64
3.4	Lövblandad granskog	0,46
3.5	Lövblandad granskog	2,2
3.6	Lövblandad granskog	5,7
Summa		9,65

Beskrivning

Delområde 3.1

Gles lövblandad granskog med flera grova aspar och en del björk. Areal: 0,29 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 3.2

Lövblandad granskog i sluttning mot sjön bestående av gran (yngre och medelålders) med ställvis stort inslag av al, asp och björk. Enstaka hasselbuskar förekommer. Areal: 0,36 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort det mesta av granen, men spara de grävsta exemplaren så att krontäckningen av gran blir ca 15 %.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 3.3

Lövblandad barrskog på tidigare åkermark bestående av främst gran, men även tall på torrare mark. Bitvis är inslaget av björk och andra lövträd stort. Svagt utvecklat buskskikt. Areal: 0,64 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort det mesta av granen, men spara de grövsta exemplaren så att krontäckningen av gran blir ca 15 %.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 3.4

Lövblandad granskog på tidigare åkermark. Lövinslaget består av björk och enstaka grov ask. Buskskikt med hassel och fältskikt med bland annat blåsippa och ormbär. Här finns odlingsrösen och rest av en gammal husgrund. Areal: 0,46 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 3.5

Skötselområdet består av lövblandad granskog. Granen är äldre än i anslutande delområde 3.6. Lövinslaget utgörs mestadels björk som främst förekommer i nordvästra delen av området. Buskskikt i form mindre gran. Areal: 2,2 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort gran så att krontäckningen av gran totalt sett blir ca 15 % genom följande åtgärder:
 - Røj i första hand fram befintliga lövbestånd och särskilt grova lövträd för att främja det befintliga lövet.
 - I andra hand hugg upp luckor för att släppa in ljus och därmed främja framtida lövuppkomst.
- Ca 10 % av granarna som åtgärdas kapas till högstubbar.
- Ringbarka ett 10-tal björkar.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Delområde 3.6

Reservatets största bestånd av ung lövblandad granskog. Granen är ca 40 år gammal. Delområdet ligger i en tämligen brant men jämn sluttning. Lövinslaget, som bitvis är rikligt, består främst av björk men även bl.a. sälk och asp är vanligt förekommande. På torrare partier växer enstaka tall. I de få stenbundna gläntorna finns fina bestånd med hassel. Blåsippor förekommer. En skogsväg går in från norr vilken använts vid tidigare skogsbruk. Areal: 5,7 ha.

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.
- Ringbarka ett 20-tal björkar.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst.

Bevarandemål:

Lövskogar med varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och död ved.

Skogen ska vara luckig och krontäckning av gran ska vara högst 20 %. Arealen lövskog med högst 20 % krontäckning av gran ska vara 9,65 hektar.

3.4.4. Skötselområde 4 Granplantering som avvecklas

Skötselområdet består av granplanteringar (monokulturer) och är indelat i fyra delområden med en sammanlagd areal på 4,5 hektar, se bilaga 3a, 3b och 3c.

Delområde	Naturtyper	Areal (ha)
4.1	Granskog	2,2
4.2	Granskog	2,1
4.3	Granskog	0,16
4.4	Granskog	0,05
Summa		4,5

Beskrivning

Delområdena 4.1 och 4.2

Ca 50-åriga gallrade granplanteringar på tidigare åkermark. Lövträd finns endast närmast stranden. Förekomst av blåsippor och ormbär indikerar rik mark med goda förutsättningar för att på lång sikt utveckla en fin lövskog. Areal: 2,2 respektive 2,1 ha.

Delområde 4.3

Ca 25-årig granplantering. Areal: 0,16 ha.

Delområde 4.4

Ca 20-årig granplantering på tidigare åkermark. Areal 0,05 ha.

Bevarandemål:

På lång sikt lövskogar med varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och död ved. Skogen ska vara luckig och krontäckning av gran ska vara högst 5 %. Arealen lövskog med högst 5 % krontäckning av gran ska vara 4,5 hektar.

Engångsåtgärder:

- Avverka granplanteringarna och låt en naturlig lövsuccesion ta vid. Kapa ca 30 av granarna till högstubbar i delområde 4.1 och 4.2.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av granuppkomst. Beroende på hur den naturliga lövsuccesionen utvecklas kan återkommande gallring i lövet vara påkallat. Om lövuppslaget blir mycket tätt görs ca 10 år efter granavverkningen en gallring i lövet varvid i första hand björk gallras bort medan ädellöv alltid sparas.

3.4.5. Skötselområde 5 Vägens närmaste omgivning

Skötselområdet utgörs av en ca 5–10 m bred zon på vardera sidan av vägen. Zonens bredd beror på topografin och därmed möjligheten att relativt enkelt genomföra skötselåtgärder; ju brantare terräng desto smalare zon. Skötselområdet utgörs av ett delområde med en areal på 1,3 ha (vägbanan är då inräknad), se bilaga 3a, 3b och 3c.

Skötselområde	Naturtyper	Areal (ha)
5	Lövblandad granskog (inklusive vägen)	1,3
Summa		1,3

Beskrivning

Skogen närmast vägen utgörs främst av lövblandad granskog, men även ren granskog respektive ren triviallövskog förekommer här och var. Vid Rossboden (Skåpenäs 2:55) finns i anslutning till vägen en öppen yta som används för parkering av personbilar av boende på Rossboden. Denna yta kan ha samma funktion även i fortsättningen och röjning av sly m.m. kan utföras av boende på Rossboden vid behov.

Bevarandemål:

Ljusöppen, luckig lövskog av varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd och död ved. Krontäckning av gran ska vara försumbar och som högst 5 %. Arealen väsentligen granfri lövskog ska vara 1,3 ha (vägbanan dock inräknad i denna siffra).

Engångsåtgärder:

- Ta bort all gran.
- Røj bort sly och flertalet småträd, spara dock några för framtida trädgeneration.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av sly och granuppkomst.
- Träd som fallit över vägen kapas och läggs åt sidan.

3.4.6. Skötselområde 6 Sjön

Skötselområdet består av den del av Laxsjön som ligger inom naturreservatet och utgörs av ett delområde, se bilaga 3a, 3b och 3c. Areal 10,7 ha.

Skötselområde	Naturtyper	Areal (ha)
6	Sjö	10,7
Summa		10,7

Beskrivning

Laxsjön är en oligotrof sjö. Stränderna i naturreservatet har minerogena bottnar med en tämligen gles övervattenvegetation. Sjön hyser ett 15-tal fiskarter och fem glaciala relikter.

Bevarandemål:

Oligotrof sjö med för sjötypen typiska arter.

Engångsåtgärder:

- Inga.

Underhållsåtgärder:

- Inga.

3.4.7. Skötselområde 7 Besöksentré

Skötselområdet består av fastigheten Skåpenäs 2:2 som omfattar utökningen av naturreservatet. I skötselområdet kommer reservatets entré att anläggas, se bilaga 3a, 3b, 3c och 3d. Areal 0,2 ha.

Skötselområde	Naturtyper	Areal (ha)
7	Triviallövskog med ädellövinslag	0,2
Summa		0,2

Beskrivning

Utökningen av naturreservatet Skåpenäs omfattar fastigheten Skåpenäs 2:2 som ligger centralt i befintligt naturreservat. Området utgörs av en tidigare tomtplats för torpet Emaus som idag delvist är igenväxt med lövsly. Rester från torpet syns dels i form av en låg husgrund, ett förråd, torrdass, dels förekomst av kulturväxter som snöbärsbuskar. På fastigheten finns också ett ganska stort bestånd av den invasiva arten parkslide.

En del grövre lövträd finns också på fastigheten, framför allt en gammal grov ask som är en av Dalslands största. På asken har bland annat har rödlistade lavarna västlig njurlav (VU), blek kraterlav (VU), läderlappslav (VU) och grynnig filtlav (NT) noterats.

Bevarandemål:

Området ska utgöra en inbjudande entré för naturreservatets besökare med parkering, informationstavla och anslutande vandringsled. Området ska bestå av en gles lövskog av varierad åldersstruktur med stort inslag av gamla träd samtidigt som en del av området även framledes har öppna gräsytor utan träd. Beståndet av parkslide och snöbär som finns i skötselområdet ska begränsas och om möjligt utrotas.

Engångsåtgärder:

- Justera gränsmarkeringen.
- Sätt upp en informationstavla om naturreservatet
- Ta bort all gran och sly.
- Grusa upp en yta för parkering med plats för 5–10 personbilar.
- Anordna en grillplats.
- Om möjligt ta bort husgrunden.
- Om så bedöms vara lämpligt rusta upp förrådsbyggnaden så att den kan brukas som vind- och regnskydd.
- Om så bedöms vara lämpligt rusta upp torrdasset till en toalett för besökare.

Underhållsåtgärder:

- Återkommande röjning av sly och granuppkomst. Detta gäller särskilt kring den stora asken, som ska stå öppet.
- Begränsa utbredningen av bestånden av parkslide och snöbär. Om möjligt utrota dessa helt.

3.5. Forn- och kulturmiljövård

I naturreservatet finns inga av Riksantikvarieämbetet registrerade fornlämningar. Här och var finns dock odlingsrösen. Dessa röjs fram i samband med skötselåtgärder i övrigt.

4. Friluftsliv

Friluftslivsvärdet består främst av möjlighet till rekreation i en för regionen såväl typisk som lite annorlunda natur. Den omedelbara närheten till det kommunala naturreservatet Ösan förstärker värdet för friluftslivet. Karta med informationsskylt, p-plats och vandringsled finns i bilaga 3d.

Bevarandemål:

Två informationstavlor med beskrivning av naturreservatet ska finnas. En markerad vandringsled på cirka 1,6 km som går som en rundslinga ska finnas. En markerad stig på cirka 900 m (enkel väg) till/från naturreservatet Ösan ska finnas. En parkeringsplats ska finnas. Informationen på tavlorna ska bidra till och förhöja upplevelsen av besöket, hjälpa besökarna att få sina förväntningar uppfyllda genom att den är lättläst, fokuserar på upplevelser i området samt har en informativ karta. Områdets friluftslivsanläggningar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området.

Engångsåtgärder:

- Naturreservatets parkeringsplats för besökare anläggs i skötselområde 7, se karta 3b och 3d.
- Markerade vandringsleder anläggs i huvudsak enligt sträckning som illustreras i karta bilaga 3d. Den ena vandringsleden går till/från naturreservatet Ösan. Vandringsleden till/från Ösan färdigställs efter det att arbetet med att reducera gran i delområde 2.1 har genomförts eftersom lämpliga drivningsvägar sammanfaller med vandringsledens sträckning.
- Informationstavlor ska sättas upp vid parkeringsplatserna för Skåpenäs respektive Ösan, se karta bilaga 3d. Tavlorna ska utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”. De

ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.

Underhållsåtgärder:

- Parkeringsplatsen, informationstavlor och vandringsleder ska regelbundet ses över och vid behov underhållas av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar ”Att skylta skyddad natur”.

6. Uppföljning

6.1. Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2. Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målandikatorer att anges. Dessa målandikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3. Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Skåpenäs bekostas av staten.

Tabell 1. Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1–3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Justering av ny gränsmarkering	7	År 1	1
Informationsskyltar*	7	År 1	1
Anlägga P-plats*	7	År 1	1
Vandringsled i norra delen av reservatet*	2–3, 5, 7	År 1	1
Vandringsled till Ösan*	1–2, 4–5	År 2–3	2
Röjning och avverkning vid vägen	5	Vid behov	2
Reducering av gran m.fl. åtgärder	2–3	Vid behov	2
Avveckla granplanteringarna	4	År 2–3	2
Anordna grillplats	7	År 3	3
Bekämpning av invasiva, främmande växtarter (främst parkslide och snöbär)	7	Årligen	2
Uppföljning av skötselåtgärd	3	Efter åtgärd	3

**Åtgärder som redan är genomförda.*

8. Referenser

Bengtsfors kommun. Naturvårdsprogram för Bengtsfors kommun. KF 2013-09-04.

Faunistica AB, 2012. Förslag till skötselåtgärder m.m.

Ingvar Arvidsson, 2012. Förslag till skötselåtgärder m.m.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2019, Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län. Rapport 2019:05. Länsstyrelsen Västra Götaland, Göteborg.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Lövskogar i Bengtsfors kommun. Rapport 1989:2.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturskyddsföreningen Norra Älvsborg, 2000. Förslag till skyddsvärda områden i Dalsland.

Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Sjöar och vattendrag: bakgrundsrapport 1: kemiska och fysikaliska parametrar. Rapport 4920, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2016. Tillgängliga koder för attributet ”Naturtyp” i NNK-IT systemet (Ärendenr: NV-08177-15). Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Rapport 6762, Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog: naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

SLU Artdatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Bilaga 3a

Tabell 1 Arter

Förekomst av

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Nitare 2019)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (SLU Artdatabanken 2020)

	Kategori	Skötselområde	Inventerings- datum	Källa/ Uppgiftslämnare
Mossor				
Fällmossa, <i>Antitrichia curtipendula</i>	S	7	2017	Artportalen
Grov baronmossa, <i>Anomodon viticulosus</i>	S	2	2018	Artportalen
Guldlocksmossa, <i>Homalothecium sericeum</i>	S	2	2017	Artportalen
Platt fjädermossa, <i>Neckera complanata</i>	S	7	2017	Artportalen
Lavar				
Blek kraterlav, <i>Gyalecta flotowii</i>	VU	7	2017	Artportalen
Grynig filtlav, <i>Peltigera collina</i>	NT	7	2018	Artportalen
Läderlappslav, <i>Collema nigrescens</i>	VU	7	2017	Artportalen
Västlig njurlav, <i>Nephroma laevigatum</i>	VU	7	2017	Artportalen
Svampar				
Kandelabersvamp, <i>Artomyces pyxidatus</i>	S, NT	2.5	2017	Artportalen

	Kategori	Skötselområde	Inventerings- datum	Källa/ Uppgiftslämnare
Hagfingersvamp, <i>Clavulinopsis helvola</i>	S	2	2018	Artportalen
Kryddspindling, <i>Cortinarius percomis</i>	S	2	2017	Artportalen
Scharlakansvax- skivling, <i>Hygrocybe punicea</i>	S, NT	1.4, 2.6	2017	Artportalen
Skarp dropptaggsvamp, <i>Hydnellum peckii</i>	S	2	2017	Artportalen
Svavelrisk, <i>Lactarius scrobiculatus</i>	S	2	2017	Artportalen

Tabell 2 Naturtyper

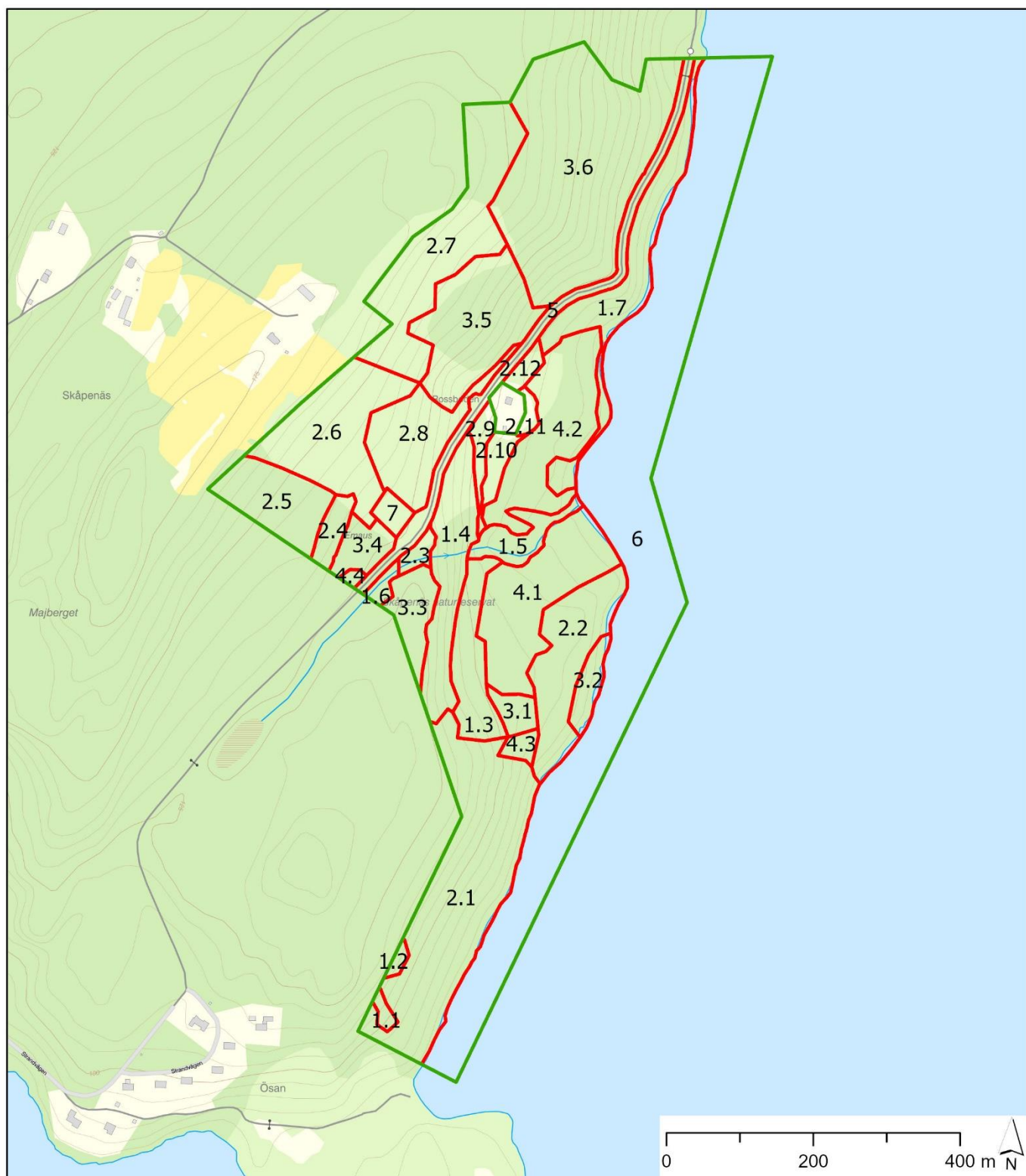
Markslag och naturtyper. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker (Löfgren & Andersson 2000)

³ Bedömningsgrunder för miljö kvalitet (Naturvårdsverket 1999)

Markslog och Naturtyp	Areal år 2016 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	18,4	2,9
Granskog ¹	4,5	0
Lövblandade barrskogar ¹	13,9	2,9
Lövskog:	17,1	32,6
Triviallövskog ¹	9,7	25
Triviallövskogar med ädellövsinslag ¹	3,2	3,4
Ädellövskog ¹	4,2	4,2
Sumpskog:	0,69	0,69
Lövsumpskog	0,56	0,56
Sumpskog övrig	0,13	0,13
Sjö⁵:	10,7	10,7
Oligotrof sjö	10,7	10,7
Övrig substratdominerad mark:	0,18	0,18
Hällmark	0,18	0,18

Bilaga 3b - Skötselområden Naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

Naturreservatets gräns

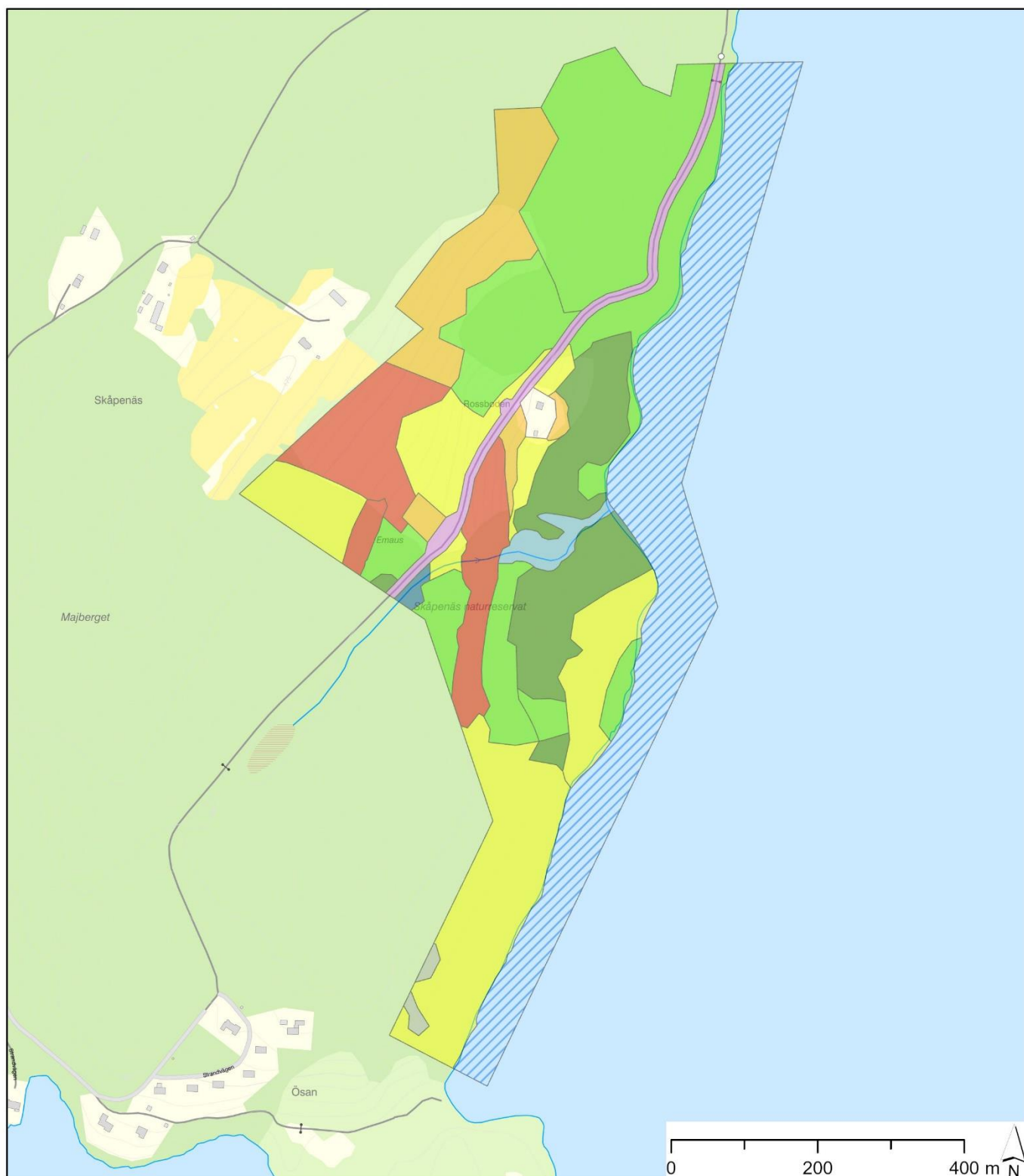
Skötselområden

1. Skog och hållmark med fri utveckling
2. Lövskog som reduceras på gran
3. Lövblandad granskog som reduceras på gran
4. Granplantering som avvecklas
5. Vägens närmaste omgivning
6. Sjön
7. Besöksentré

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Skåpenäs
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut
datum 2022-05-09, dnr 511-2114-2017

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Bilaga 3c - Naturtyper Naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

Blandade skogar intill vägen	Lövsumpskog/fuktig triviallövsog
Blandsumpskog	Sjö
Granskog	Triviallövsog
Hällmark	Triviallövsog med ädellövinslag
Lövblandad granskog	Ädellövsog

Illustrationskarta till beslut om naturreservatet Skåpenäs
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut om naturreservat enligt 7 kap 4 § miljöbalken
2022-05-09, dnr 511-2114-2017

Bilaga 3d - Planerade friluftsanordningar Naturreservatet Skåpenäs, Bengtsfors kommun

 Naturreservatets gräns

Friluftslivsplanering

 P-plats

 Informationsskylt

 Vandringsled

Illustrationskarta till skötselplan för
naturreservatet Skåpenäs
Tillhör Länsstyrelsens förslag till beslut
datum 2022-05-09, dnr 511-2114-2017

